

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

An in Ecclesia sit potestas relaxandi iuramenta homini praestita. punct. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

tionis? Respondeo duplicem in genere esse aliam, quæ bonum commune directe respicit, quæ proximi creditoris. Bonum commune directe respicit, si oblatio iuramenti bono communi obicit, ut si iurasset non denuntiare, non accusare, non contra testari. Hæc enim iuramenta obstant rectæ administrationi. Quia obstant ne crimina detegantur, & puniantur; ne iudicium recte exerceatur; ne defendatur innocentia; & ne iustitias opprimi possint. Quare hæc iuramenta à quolibet auctoritatem quasi Episcopalem habente relaxari optime possunt. Imò credo regulariter nulla indigere relaxatione, ut pote nullam obligationem inducentia. Ad huiusmodi causam reducuntur omnia iuramenta cadentia super contrariis lege prohibitis; præstat enim sufficientem relaxationis causam legis transgressio. Si forte necessaria fuerit, quod dixerim, quia ut super. disputat. probaturum est iuramentum licitum, & obligatorum esse non potest, nisi promissionem validam confirmet aut in redemptionem vexationis apponatur.

3. Ex his inferri potest: an iuramentum solvendi ea, quæ ludo vitio sunt acquisita, vel quæ in Hæsiania in ludo ad credendum acquiruntur, possit ab Episc. relaxari?

Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 31. num. 2. Censet relaxari non posse. Mouetur, quia ex communiore sententia non tenetur recipiens hanc pecuniam restituere. Ergo nullam turpitudinem committit, ergo nullam præbet causam relaxationis.

Verius tamen censet relaxari hoc iuramentum posse, ut pote in fraudem legis emissum, & turpitudinem continens aduersus leges saltem cum de factis acceptatur. Sic alius relatis docet Gutierrez. 1. p. de iuram. confirmat. c. 53. num. 8. & probabile reputat sanch. lib. 3. in Decal. c. 21. num. 10. Et lib. de sponsalibus disp. 32. num. 24. Plures Doctores pro hac parte adducit. Imò. x. timo hoc iuramentum relaxatione non indigere; quippe quod cadit supra materiam indubitam. Leges enim Castellæ 8. et 9. tit. 7. lib. 8. recipiunt hæc promissiones & obligationes prohibent, ut prorsus irritas & nullas faciant. Ibi. *Damos por ningunas qualesquier obligaciones scripturas promessas que las tales personas cerca de los bñcios. Ex quibus verbis (in eo iudicio) manifestè efficitur, recipientem sic acquisita retinere non posse; obligatamque esse si recipiat, restituere. Quia alienum recipi non potest, nisi debeat. At si illius promissionis non debetur eo ludo acquisitum, cum promissio nulla sit. Ergo recipi non potest. Deinde iuramentum de illa solutione faciendum nullum est; quia est de acta quodam vano & iniuri, acque ex redemptione vexationis honestato. Et ita tenet Valquez opuscul. de testam. c. 3. dubio 2. n. 40.*

4. Secunda causa, ob quam iuramentum in violationem hominum factum relaxari potest, est turpitudinis eius cui præstitum est, vel quia iniurè exegit, vel quia delictum commissum dignum priuatione iuris acquisiti; & pertinet enim ad bonum Ecclesiæ delicta punire & iniustitias tollere, fraudesque remouere.

Et quidem posse relaxari iuramentum in pœnam delicti commissi nemini esse potest dubium. Si enim delinquens puniri potest ob delictum bonis propriis acquisitis; à fortiori puniri poterit acquirendis, eaque de causa iuramentum fidelitatis & obedientiæ excommunicatio præstitum remittitur in e. non sancti vinct. iuratos 15. q. 6. Et notaui Lessius lib. 2. cap. 4. dub. 1. num. 64.

Posse autem relaxari iuramentum, quia iniurè extortum est, constat. Quia eo iuramento nullum ius pari, in cuius violationem credit, acquiritur; sed solum Deo. Præstat ergo Dei vice: gerens obligationem remittere; ne iniustis ex iniustitia facta commodum consequatur neque iurans iniuste vexetur. Quod verum habet, etiam si turpitudinis non sit commissæ à creditore; sed ab alio tercio. Quia iam tertius iniustitiam commisit, & iurans iniuste vexatur, quæ est potissima causa huius relaxationis.

Hanc relaxationem concedere potest non solum Pontifex, sed Episcopus, & qui potestatem quasi Episcopalem habent. Sic alius relatis Couarr. de pactis 2. p. 5. num. 2. in principio. Molina tom. 1. tract. 2. disp. 149. fol. 742. Aragon. 2. 2. q. 89. art. 7. circa solutionem ad 3. Suar. lib. 2. de iuram. c. 41. num. 6. et 7. Sanch. alios referens lib. 1. de sponsalibus disp. 32. num. 15. Et lib. 3. in Decal. c. 21. num. 6. Neque obstat c. si verò et c. verum de iurando, ubi dicitur, hæc iuramenta à summis Pontificibus, solere relaxari, quia ut bene respondet Abbas eo c. verum num. 2. & Alex. de Neuo num. 3. & Sanch. illa disp. 32. n. 15. Pontifex narrat factum; non tamen releuat sibi eam potestatem; ac proinde censenda est Episcopis concessa, iuxta c. nuper de sententia excommunicata.

5. Restant tamen aliquot difficultates examinanda. Prima: an superior doctrina procedat, cum turpitudine vel factu in modo exigendi iuramentum, non in re iurata, ut contingit quando creditor debitorem cogit metu, vel fraude iurare soluturum debitum legitimum. Negant aliqui sed absque fundamento. Quare dicendum est relaxationem concedi posse. Quia

For. de Castro Sum. Mor. Pars. II.

in petitione illius iuramenti fecit creditor iniuriam, & consequenter tenetur illam quoad fieri potuit reparare. At nulla alia via aptiori reparari potest quam iuramenti remissione. Tenetur ergo ipse eam facere, si minus prælatas. Nam certissimum est (ut inquit Suar. 2. lib. 2. de iuram. cap. 41. num. 51.) Quoties superior cogere potest creditorem, ad remittendum iuramentum, posse ipsum remittere: Adde factis bono communi expedire hanc relaxationem concedere, ne iniuste vexantes effectum tuæ iniquitatis obtineant, & ne vexati grauentur hæc causa.

6. Secunda difficultas: an concedi possit ab Episcopo hæc relaxatio si metu leui iuramentum extortum sit Sanchez lib. 4. de matrimonio disp. 20. num. 9. Refert, duas oppositas sententias, quarum prima negat concedendam esse relaxationem, eo quod in cap. si verò de iurando et in cap. verum eodem tit. de grauissimo metu mentio fiat. Secunda verò sententia affirmat concedendam esse relaxationem, quia iuramentum metu etiam leui factum sponte non præstat, quam spontaneum consensum requirit iuramentum ut relaxari non possit. cap. si licet. et c. accepta de restitutione spoliarum, & Authentica Sacramenta puberum. Cod. si aduersus venditionem. Pro utraque sententia plures Doctores Sanchez refert, eos tamen sic conciliat, ut negatiua sententia procedat in foro externo; eo quod in illo foro non admittatur relictio contractus ex metu leui. Secunda verò procedat in foro conscientie, quia ad illi turpitudinem ex parte recipientis taliter, quod in illo foro nequit licet merum incurtus retinere ea via acquisita, sed obligatus est restituere, sicut si metus grauis incurtus esset, confonat hinc sententia Suar. lib. 2. de iuram. cap. 41. num. 59.

Adde, et hoc verum sit, nihilominus etiam in foro externo datur huius iuramenti relaxatio, quando non ad petitionem partis procedit iudex, sed ex officio, tunc enim conuenientissimum est, hanc relaxationem concedere, ne iniustitiam etiam leuissimè effectum habeant.

7. Tertia difficultas est, an supradicta iuramenta possint post commissum peritium relaxari.

Communis sententia Caonistiarum negat esse concedendam. Sic Cardinalis cap. delictores de iurando, sine. Vbi Imola num. 8. Abbas cap. 1. eodem tit. num. 3. & ibi Felinus num. 28. Federicus Senensis Ancharanus & alij quos sequitur Couarr. de pactis 2. p. 5. num. 2. & addit Felinus supra num.

3. Neque pariem posse remittere, postquam à altera pars in peritium incidit. Couarruias verò dicit, posse remitti à parte obligationem iuramenti, quæ remanet; non tamen commissum peritium; nisi forte quoad pœnam. Limitant tamen hæc orania Felinus & Panormitanus supra, ut procedant quando perseuerat in peritio; ut si iurasti soluere tempore determinato; neque soluisisti; ceteris, dum non soluis, perseuerare in peritio, quia perseuerantia posita, non potest tibi beneficium relaxationis concedi; sed debes soluere; esto postea possis repetere. Secus verò dicunt supradicti Doctores esse, si ex aliqua causa à peritio excusatus, vel quando ipsum peritium non trahit tractum successiuum; sed semel commissum, ab eo delistis; ut si iurasti non contrauenire venditioni; contrauenisti; ut si iurasti, peccasti. At si delistis peritium non continuas; poteris tunc relaxationem iuramenti obtinere. Fundamentum horum Doctorum desumitur ex cap. quia frustra 14. de iuris ibi Frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem, qui ergo committit in legem iuramenti frustra petit illius relaxationem.

Ceterum concedi posse relaxationem iuramenti inique extorti post commissum peritium, non solum in foro conscientie (in quo non existimo locutos supradictos Doctores) sed etiam in foro externo tenet. Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 32. num. 16. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. de iuramento cap. 41. à num. 22. usque in finem et alij apud ipsos. Ratio est, quia ex commisso peritio non tollitur potestas in relaxante. Non enim turpitudinis alterius superiori obesse poterit. Ergo poterit relaxare, ac si nullum esset commissum peritium. Neque obstat supradictum cap. quia frustra. Fatemur enim non posse uti beneficio legis, qui committit in legem, qualiter committit usurarius, qui virtute litterarum recuperat sibi debita intendit; & tamen non valet ipse restituere quæ debet. Hæc enim non venit beneficio litterarum ad exequendum peccatum, sed ad perseuerandum in illo. At petens relaxationem iuramenti, etiam commissum peritio, intendit exequere peccatum imò quando eam petit, non perseuetat in peccato peritij, & consequenter non committit in legem, etiam si in illam commiserit; quia ut bene dicit Suarez illo cap. 41. n. 23. obligatio solvendi non ita virget pro singulis momentis; quin possit quis & dolere de transgressione iuramenti; & proponere illud non amplius committere, vel soluendo vel statim sine mora querendo relaxationem. Quare dum illam querit, peritium non committit. Quia iuramentum semper intelligitur factum sub conditione, petendi relaxationem, si causa subsistat. Adde nulla lege peritium reddi incapacem talis relaxationis.

relaxationis; licet enim propter commissam peritium puniri possit; non tamen iuramentum in denegatione relaxationis. Cur ergo id affirmandum est?

Ex qua doctrina infero cum Suar. d. lib. 2. de Iuramento c. 1. num. 26. non esse talem relaxationem nullam; et sic potatur sine manifestatione commissi criminis. Quia hoc non per se confert ad iustitiam, vel causam relaxationis; & qui illam petit, potest aliter penitentiam agere de commissi peritio; sicut si fecisset votum ingrediendi religionem intra annum, illudque violasset, postea sequenti anno (causa sufficiente existente) petere dispensationem, etiam tacita transgressione voti. Quia nulli tibi canetur hanc transgressionem esse manifestandam. Neque dom illam relaxationem procuras, reus es tui; quia iam facis, quod in te est, ut a voto liber exiatis. Secundum infero ipsum creditorem posse condonare Iuramentum, & totum solum debitorum non obstante peccato debitoris. Quia propter peritium debitoris prius non est creditor iure suo, libere disponendi de rebus suis, & remittendi gratis sua debita. Et hinc sumit Suar. & bene, argumentum quod id possit facere superior, qui voluntatem subditi quasi eminenter in sua potestate continet; imo poterit cogere creditorem, ut relaxaret iuxta proximum in cap. 1. de iurando, non obstante mora victio debitoris; Tum quia textus nihil distinguit; an cogendi sint ante commissum peritium relaxare Iuramentum, vel post. Tum etiam quia peccatum debitoris nullam ius dedit iniquo creditori; neque liberavit illum a debito relaxandi. Potest igitur eodem modo cogi. Nam interuentio peritij non dimittit potestatem relaxandi Iuramentum inique extortum. Hanc coactionem facere potest iudex Ecclesiasticus etiam in seculares creditores iuxta d. c. 1. & docet ibi Abbas n. 3. Alex. de Nevo n. 8. Couarr. 1. variar. c. 4. num. 4. Et hoc est optimum remedium quod creditor noluert tale Iuramentum remittere, vel quod debitori molestam fuerit ad creditorem accedere pro relaxatione.

Quarta difficultas. An privilegio bullarum & aliis privilegiis concedentibus potestatem dispensandi in votis iurati, possint hanc Iuramenta inique extorta remitti? Respondeo videtur probabile id fieri posse. Quia ex his nullum ius pati est acquiritum, sed Deo; ac proinde tanquam vota iurata regularia sunt. Sic Bartholomaeus de Ledesma. dub. 13. de matrim. post 3. conclusionem pag. 1354. Manuel. Rodriguez 1. tom. summ. 2. editione c. 231. num. 4. c. 189. num. 9. c. 244. num. 4. Emanuel Sa verbo Iuramentum num. 32. indicat Tolletus lib. 4. cap. 23. n. 2. c. 3. in principio. Oppositum tamen est longe probabilius; eo quod hanc Iuramenta non fiant Deo, & in eius gratiam; sed homini, ac proinde non habent rationem voti, sed Iuramenti. Quapropter per bullam, aut quodvis aliud privilegium concedens relaxationem voti si iurati hanc Iuramenta relaxari non poterunt. At si privilegium concederet relaxationem Iuramentorum absque tertij prauidicio; sane hanc Iuramenta comprehenderet; cum ex eis nullum ius tertio acquiratur; ac proinde eorum relaxatio absque prauidicio tertij fit. Et ita docet relato Petro de Ledesma Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 32. num. 17. c. lib. 3. sum. c. 21. num. 16. Suarez lib. 2. de Iuram. c. 41. num. 15.

PUNCTUM IV.

Qualiter Iuramenta apposita contractibus in quibus dolus incidit, possint à iudice Ecclesiastico relaxari?

SUMMARIUM.

- 1 Si fiant ab impubere esto doli capace relaxari possunt ab Episcopo.
- 2 Secus facta Iuramenta à puberibus nisi lesi fuerint ultra dimidium.
- 3 Quid si minores iurauerint, non contravenire contractui, nec ratione minoris aetatis, nec laesionis, neque alia ratione.
- 4 Si Iuramenta praesentent à maioribus viginti quinque annis, non possunt ob enormem laesionem relaxari: secus ob enormissimam.
- 5 Quae sit lesio enormissima?
- 6 Solum in contractibus reciprocis datur rescisso contractus ob enormem, vel enormissimam laesionem.
- 7 Si contractus Iuramento praestitus fuerit geminatus, aliqui negant posse dari relaxationem, probabilis est oppositum.
- 8 Non est locus rescissioni contractus nec relaxationi, si deceptor vellet iustam estimationem rei supplere.
- 9 In Romana curia non conceditur relaxatio ad effectum agendi in obligationibus cameralibus.

10 Praestata absolutio Iuramenti ad effectum agendi si res declaratur contractus iustus, obligat Iuramentum, si cuius sit iniustus declaratur.

11 An in illis casibus, in quibus ob laesionem enormem, vel enormissimam potes agere ad rescissionem contractus vel pretij supplementum indeque Iuramenti relaxatione, videris non indigere.

12 Contrarium defendit communis sententia.

13 Conciliatur supradicta sententia.

Hanc Iuramenta fieri possunt ab impubere, à pubere, & à maiore. Si fiant ab impubere, quantumvis doli capace sit, & proximus pubertati; possunt ab Episcopo relaxari, quia ob defectum minoris aetatis contractus non firmant. Sic Sanch. lib. 3. sum. c. 21. n. 18. Non caret probabilitate, ut ex super. d. c. 3. constat hanc Iuramenta relaxatione non intelligere. Quia obligatoria non sunt; eo quod cadant super contractus à iure reprobatos.

2. Si vero hanc Iuramenta à puberibus fiant; quia habent vim firmandi contractus, ac si tales contractus essent à maioribus celebrati, ex Textu in Authent. Sacramenta à puberibus non poterunt ab Episcopo relaxari, nisi forte lesi fuerint ultra dimidium. Nam hac laesione itante potest Episcopus relaxationem Iuramenti concedere, ut illa concessa possit agere ad contractus rescissionem, aut iusti pretij supplementum. Quia ex Iuramento absolute praestito, quo puberes iurati non contravenire contractui, non videntur excludere beneficium l. 2. Cod. de rescindenda venditione. Et ita docent multi quos referunt & sequuntur Couarr. de padis 3. p. §. 4. num. 6. Molina lib. 2. de primogeniis c. 3. num. 21. Anou. de Padilla in leg. 2. num. 33. Gutier. de Iuramento l. p. c. 26. num. 8. & in Authent. Sacramenta à puberibus à num. 86. Anton. Gomez. 2. tom. variar. c. 14. de rescript. minorum num. 20. Matienço l. 7. cap. tit. 1. l. 1. Gloss. 8. num. 50. Sanch. l. 3. sum. c. 21. n. 18. Quod à fortiori procedit si limitare iurarent: scilicet, se non contravenit ratione minoris aetatis; tunc si enormiter lesi sint, possunt agere etiam absque Iuramenti relaxatione, vel ad rescissionem contractus, vel ad supplendum iustum pretium ratione laesionis. Sic Sanch. ibi c. 21. num. 18. cum Couarr. c. 2. §. 4. num. 6. Matienço eadem Gloss. 8. num. 5. Ratio est: Quia apponendo illam limitationem clare indicatur solum vellet hanc contractui ratione aetatis, non vero ratione laesionis, alteriusve causae.

3. Verum si minores expresse iurauerint, se non contravenit contractui, neque ratione minoris aetatis, neque ratione laesionis, aut alia ratione non poterunt absolvi à Iuramento ratione enormis laesionis; quia huic expresse renuntiaverunt bene tamen poterunt absolvi ratione enormissimae laesionis, quia huic censendi non sunt renuntiare. Sic Sanch. ibi c. 21. n. 18. & Gutier. Authent. Sacramenta n. 88. c. alij apud iser. Si autem lesio enormis (hoc est ultra dimidium existimacionis) contingat simul cum metu reverentiae & obsequij patenti, aut maritalis poterunt à Iuramento absolvi, & agere ad contractus rescissionem ratione enormis laesionis. Quia metus ille reverentialis iunctus laesioni praestat praesumptionem doli, & oppressionis, & defectum liberi consensus. Sic Couarr. d. 3. p. §. 4. num. 7. Alciatus in c. cum conjugat. n. 2. c. num. 81. de iurando, c. alij relatu Gutier. Authent. Sacramenta à puberibus, num. 93. c. 94.

4. Quod si supradicta Iuramenta copulativa contractus praesentent à maioribus 25. annis eo casu, quo praestati possunt; non poterit eis beneficium relaxationis concedi ob enormem laesionem; sed tantum ob enormissimam. Quia enormi laesioni appositione Iuramenti censentur renuntiare; scilicet enormissimae. Quia haec dolo equiparantur. Sic Couarr. quatuor allegatis de padis 3. p. §. 4. num. 4. c. 5. Padilla §. leg. 2. c. de rescindenda venditione num. 32. Gutier. Authent. Sacramenta à puberibus num. 92. c. de Iuramento l. p. c. 26. num. 5. c. 7. Molina lib. 2. de primogeniis c. 3. num. 18. Sanchez d. cap. 21. num. 18.

5. Quod si iniquitas, quae sit censenda enormissima lesio? Alij quos refert Molina ibi n. 18. Existimant esse laesionem ultra quadruplum, vel saltem triplum iusti pretij; imple tamen arbitrio iudicis relinquunt; Couarr. vero lib. 2. variar. c. 4. n. 1. cum Castiodoto de res. l. 1. tit. de emptio. Padilla lege 2. c. de rescindenda venditione num. 41. Gutier. d. d. cap. 26. n. 7. Quibus consentire videtur Sanchez ibi cap. 21. num. 18. Existimant laesionem enormissimam iudicandam esse, quae in duplo excedit iustum pretium. Unde referunt Covarruvius in Praetorio Granatensi se vidisse in prima, & secunda supplicationis instantia decimum esse, hanc laesionem enormissimam contigisse cum domus valoris ter mille, & quingentorum aureorum vendita fuit mille & quingentis aureis, & in praetorio Rotae refert ex Castiodoto iudicatum, hanc laesionem contigisse, cum res valoris bis mille & trecentorum aureorum, solis mille fuit vendita, & haec videtur verior sententia.